

Neki korelati nevjere u vezi

Batinović, Magdalena

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:739960>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-01**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Magdalena Batinović

Neki korelati nevjere u vezi

Završni rad

Zadar, 2023

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju

Neki korelati nevjere u vezi

Završni rad

Student/ica:
Magdalena Batinović

Mentor/ica:
doc. dr. sc. Marina Vidaković

Zadar, 2023

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Magdalena Batinović**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom „**Neki korelati nevjere**“ rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 2023

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
ABSTRACT	2
1. UVOD	3
1.1. Vrste nevjere	3
1.2. Kvaliteta i zadovoljstvo vezom	4
1.3. Spolne razlike	6
1.4. Osobine ličnosti	6
1.5. Polazište	7
2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE	9
2.1. Problemi	9
2.2. Hipoteze	9
3. METODA	9
3.1. Sudionici	9
3.2. Mjerni instrumenti	10
3.3. Postupak	11
4. REZULTATI	13
5. RASPRAVA	15
5.1. Završna razmatranja	18
6. ZAKLJUČCI	19
7. LITERATURA	20

SAŽETAK

Općenito, nevjera podrazumijeva mnoštvo ponašanja koja krše bazična očekivanja prisutna u romantičnom i ljubavnom odnosu. Ta ponašanja uglavnom uključuju seksualnu uključenost ili emocionalnu povezanost s nekom osobom izvan romantičnog para. Nevjera ugrožava samopoštovanje, mentalno zdravlje i samopouzdanje prevarene osobe. Uz to narušava sliku o sebi i drugima, povjerenje u odnosima, a nerijetko može dovesti i do fizičkog nasilja. S obzirom na važnost ove tematike, cilj istraživanja bio je ispitati odnos osobina ličnosti (ekstraverzija, ugodnost, savjesnost, emocionalna stabilnost, intelekt) i kvalitete veze s namjerom nevjere na uzorku studenata. Među ostalim, cilj je bio ispitati razlikuju li se muškarci i žene u namjeri nevjere, zatim utvrditi povezanost između osobina ličnosti (ekstraverzija, ugodnost, savjesnost, emocionalna stabilnost i intelekt) i namjere nevjere te kvalitete veze. U istraživanju je sudjelovalo 87 žena i 31 muškarac ($N=118$), prosječne dobi od 21.26 godinu ($SD=1.3$), raspona od 19 do 26 godina. Kako bi se prikupili odgovarajući podaci korištene su slijedeće skale: *Upitnik ličnosti IPIP 50S* (Mlačić i Goldberg, 2007), *Skala namjere nevjere – ITIS* (preuzeto iz Rimanić, 2019) i *Skala procjene kvalitete veze* (Šunjić i Penezić, 2014) te upitnik sociodemografskih podataka koji je sastavljen za potrebe istraživanja. Dobiveni podaci su djelomično u skladu s prethodnim istraživanjima. Utvrđeno je da su muškarci postizali više rezultate na Skali namjere nevjere u odnosu na žene, a korelacijskim analizama utvrđena je niska negativna povezanost ugodnosti s namjerom nevjere i niska pozitivna povezanost procijenjene kvalitete veze s ugodnošću. Nisu utvrđene značajne korelacije ostalih osobina ličnosti. Pronađena je značajna umjerena negativna povezanost između kvalitete veze i namjere nevjere.

Ključne riječi: osobine ličnosti, nevjera, kvaliteta veze, spolne razlike

Some correlates of infidelity in a relationship

ABSTRACT

In general, infidelity implies a variety of behaviors that violate the basic expectations present in a romantic relationship. These behaviors mostly involve sexual involvement or emotional connection with someone outside of a romantic partner. Adultery threatens the self-esteem, mental health and self-confidence of the deceived person. In addition, it damages the image of oneself and others, trust in relationships, and can often lead to physical violence. Given the importance of this topic, the aim of the research was to examine the relationship between personality traits (extraversion, agreeableness, conscientiousness, emotional stability, intellect) and the relationship quality with the intention to infidelity in a sample of students. Among other things, the goal was to examine whether men and women differ in the intention of infidelity, then determine the connection between personality traits (extraversion, agreeableness, conscientiousness, emotional stability and intellect) and the intention to commit adultery and the quality of the relationship. 87 women and 31 men ($N=118$), average age of 21.26 years ($SD=1.3$), range from 19 to 26 years, participated in the research. In order to collect appropriate data, the following scales were used: *IPIP 50S Personality Questionnaire* (Mlačić and Goldberg, 2007), *Intentions Towards Infidelity Scale - ITIS* (taken from Rimanić, 2019) and *Relationship Assessment Scale – RAS* (Šunjić and Penezić, 2014) and a sociodemographic data questionnaire that was compiled for research purposes. The obtained data are partially consistent with previous research. It was found that men scored higher on the *Intentions Towards Infidelity Scale* than women, and correlation analyzes revealed a low negative association of conscientiousness with the intention of infidelity and a low positive association of the estimated quality of the relationship with conscientiousness. No significant correlations of other personality traits were found. A significant negative association was found between relationship quality and adultery intention.

Key words: personality traits, infidelity, relationship quality, sex differences

1. UVOD

Konstrukt nevjere ima mnogo definicija, a teško je odrediti koja je najprikladnija zbog značajnih razlika među kulturama i vrstama odnosa. Kroz prošlost, u nekim drevnim narodima na seks se gledalo kao na uzvišen čin te su se priređivale proslave plodnosti tijekom kojih su sudionici slobodno izmjenjivali partnere. Za njih nije postojao fenomen preljuba (Fisher, 2016). S druge strane, u zapadnoj civilizaciji postojala su pravila koja su strogo određivala bliske odnose i dvostruke standarde seksualnog ponašanja. Muškarce se smatralo preljubnicima jedino ukoliko bi spavali s udanom ženom, a seks s prostitutkama i služavkama bio je dozvoljen. Od udatih žena se očekivalo da mužu budu vjerne cijeli život i da im on bude jedini partner (Bullough, 1997). Perel (2021) navodi da se definicije u posljednje vrijeme proširuju – od uključivanja samo seksualnog preljuba preko emocionalne nevjere do raznih internetskih ponašanja koja krše pravila u ljubavnim vezama. Vidljiva je kompleksnost i kulturalna te kronološka determiniranost definiranja nevjere, stoga će u daljnjem tekstu biti predstavljeni različiti tipovi nevjere, spolne razlike, čimbenici koji mogu potaknuti nevjeru te posljedice koje mogu biti pretrpljene nakon istog.

1.1. Vrste nevjere

Nevjera obuhvaća mnoštvo ponašanja koja krše očekivanja prisutna u romantičnoj vezi (Fincham i May, 2017). Slično tome, Zare (2011) nevjeru opisuje kao kršenje seksualne i emocionalne jednostranosti u intimnoj vezi (prema Maftai i sur., 2022). DeGenova i Rice (2005) kao otežavajuću okolnost u definiranju navode implicitni dogovor oko romantičnog partnerstva. Drugim riječima, većina ljubavnih veza osniva se na očekivanjima i podrazumijevanju dozvoljenih ponašanja, bez preciznog navođenja koja su monogamna ponašanja, a koja to nisu. Granica između nekih ponašanja je jasna. Na primjer, snošaj s drugom osobom bez znanja primarnog partnera nedvojbeno spada u nemonogamno ponašanje. Kod nekih ponašanja granica je prilično nejasna, primjerice, teško je odrediti što sve spada pod emocionalnu jednostranost. Vossler i Moller (2019) seksualnu nevjeru još dijele na nevjeru kao spolni odnos i nevjeru kao izvandijadne seksualne aktivnosti. Još su pridodali i internetsku (*online*) nevjeru kao četvrti aspekt nevjere (Vossler i Moller, 2019). Brewer i suradnici (2023) su dodatno proširili definiciju te nevjeru podijelili na fantaziranu, emocionalnu, seksualnu nevjeru i skrivenu privrženost.

Seksualna nevjera uključuje fizički kontakt sa sekundarnim partnerom (Weiser i sur., 2018), a Vossler i Moller (2019) ju dijele na nevjeru kao spolni odnos i nevjeru kao

izvandijadne seksualne aktivnosti. Preciznije, nevjera kao spolni odnos uključuje snošaj među partnerima, dok se percepcija nevjere kao izvandijadnih seksualnih aktivnosti odnosi na mnoštvo drugih ponašanja koja ne poštuju očekivanja u ljubavnom odnosu. Neka od tih ponašanja su ljubljenje, oralni seks, masturbiranje ispred sekundarnog partnera ili posjećivanje striptiz klubova.

Emocionalna nevjera se smatra kompleksnijim pojmom od seksualne nevjere. Iako se proučava godinama (Guitar i sur., 2017; Urooj i sur., 2015), ne postoji definicija oko koje se svi slažu. Guitar i suradnici (2017) opisuju taj konstrukt kao obmanjivanje partnera o osjećajima i emocionalnoj povezanosti. Riječ je o sve popularnijem pojmu u današnjem opisivanju nevjere, a konstrukt emocionalnog preljuba se obično koristi za opisivanje čina koji ne podrazumijeva spolni odnos, već neprimjerenu emocionalnu povezanost i bliskost s drugom osobom, koje bi trebale biti rezervirane isključivo za primarnog partnera te koje uvelike narušavaju odnos dvoje ljudi (Perel, 2021). Neka od uključenih ponašanja i osjećaja u emocionalnu nevjeru su posjećivanje važnih događaja i dijeljenje bitnih informacija s trećom osobom, laganje partneru, zaljubljenost u nekog drugog i slično (Guitar i sur., 2017).

Internetska (*online*) nevjera ima obilježja prethodno opisanih tipova nevjere i percipira se autentičnom kao i ponašanja u stvarnom životu (Rodrigues i sur., 2016), stoga se može opisati slično kao i klasični tipovi nevjere. U internetsku nevjeru ubrajaju se *cybersex*, razmjena seksualnih slika, *online* upoznavanje, *online* flertanje i gledanje *online* pornografije (Vossler, 2016). Octaviana i Abraham (2018) jednostavnije definiraju internetsku nevjeru kao odnos koji je započeo *online* s trećom osobom i držanje tog odnosa u tajnosti od primarnog partnera.

Nevjera fantaziranjem i skrivena privrženost su manje proučavani oblici. Nevjera fantaziranjem se uglavnom odnosi na samotnjačka, seksualno motivirana ponašanja koja uključuju maštanje o drugim ljudima. Nadalje, skrivena privrženost podrazumijeva osjećaje privlačnosti prema osobi koja nije primarni partner, ali ti osjećaji ostaju neizraženi i neispunjeni (Brewer i sur., 2023).

1.2. Kvaliteta i zadovoljstvo vezom

Općenito, zadovoljstvo vezom je odraz subjektivne procjene kvalitete veze (Šunjić i Penezić, 2014) i smatra se jednim od najdosljednije identificiranih glavnih prediktora nevjere (Choy i Li, 2021). Ukoliko primarni partner ne zadovoljava potrebe drugog,

posebno kada su prisutni osjećaji hladnoće i nedovoljne povezanosti te loša komunikacija, raste vjerojatnost da će pojedinac prekršiti temeljna očekivanja vjernosti (Fisher, 2016). S druge strane, ukoliko se partneri nadopunjuju, kvalitetno provode zajedničko vrijeme i ispunjavaju zajedničke potrebe, iz straha gubitka stečenog odnosa, manje riskiraju ili ne riskiraju uopće upuštanje u seksualne odnose s trećom stranom. DeMaris (2009) je istraživao neke čimbenike koji bi mogli predvidjeti preljubničke afere i otkrio da su nestabilnost veze i loša komunikacija značajni prediktori. Rodrigues i suradnici (2016) pokazali su da su pojedinci u seksualno monogamnim vezama navodili veću predispoziciju za povremeni seks i upuštali se u seks izvan primarne veze ukoliko su bili manje zadovoljni vezom. Nadalje, značajna, negativna povezanost pojavila se u korelacijskoj analizi između nevjere, društvenih medija i zadovoljstva vezom. Drugim riječima, nevjera je učestalija što je zadovoljstvo vezom manje. Tako potvrđuje prethodna otkrića koja sugeriraju da je nisko zadovoljstvo vezom plodno tlo za nevjera (npr. Atkins, i sur., 2001; Maftai i sur., 2022; Saslow i sur., 2013; Selterman i sur., 2017.). Sukladno tome, i Fincham i May (2017) su otkrili da oni koji su uključeni u seksualna i emocionalna preljubnička ponašanja imaju niže razine zadovoljstva u vezi od onih koji su uključeni u samo emocionalnu aferu ili samo seksualnu aferu. Ekstradijadno ponašanje povezano je s problemima u primarnoj vezi, posebno za one sa stabilnom sekundarnom vezom (Fisher i sur., 2009).

Općenito, većina studija sugerira da se ljudi uključuju u ekstradijadno ponašanje jer je kvaliteta njihove primarne veze niska (Atkins i sur., 2001), no to ne mora uvijek biti tako. Postoje pojedinci koji varaju unatoč visokom zadovoljstvu svojim primarnim partnerom. Perel (2021) ukazuje na brojne primjere u kojima ljudi sa stabilnim i ispunjenim brakom, nakon godina vjernosti prijeđu crtu monogamije riskirajući tako sve što su dotada stekli. Većina tih ljudi na preljub gleda kao na oblik upoznavanja sebe, odnosno traganje za novim ili izgubljenim identitetom. Drugim riječima, potreba za osobnim razvojem i nadoknadom propuštenog imaju važnu ulogu. Ljude privlače partneri sa sličnim interesima, ambicijama i ciljevima. Osobni rast i razvoj kroz odnos za neke počinje kada s novim ljubavnikom počne zajedno provoditi vrijeme, otkrivati svoje snove i dijelove sebe te spajati partnerova gledišta i osobnosti sa svojima (Fisher, 2016). Sretni ljudi koji varaju često na svoja djela istovremeno gledaju s gađenjem, ali i ushićenošću te hrabrošću (Perel, 2021).

1.3. Spolne razlike

Spol je varijabla koja se najčešće proučavala u odnosu s nevjerom, ali unatoč tome, ne postoji jednostavan odgovor razlikuju li se muškarci i žene u namjeri i prevalenciji preljuba (Atkins i sur., 2001). To je zato što dolazi do interakcije različitih čimbenika koji mogu potaknuti ili inhibirati preljub, kao što su neki situacijski čimbenici, dob, vrsta veze i slično (Blow i Hartnett, 2005). Ipak, u mnogim istraživanjima utvrđene su spolne razlike. Tako većina studija otkriva veći udio muškaraca (22-25%) u odnosu na žene (11-20%) koji se upuštaju u izvanbračne seksualne odnose (Blow i Hartnett, 2005; Jackman, 2015; Mark i sur., 2011). Taj postotak je nešto veći u ljubavnim vezama, 26-31% za žene i 28-49% za muškarce (Hertlein i Piercy, 2005; Martins i sur., 2016; Weiser i Weigel, 2015). Nadalje, spolne razlike najviše su izražene u situacijama bez emocionalne povezanosti. Buunk (1980) je utvrdio da su muškarci imali povremene spolne odnose s trećom stranom češće od žena, ali nije utvrdio razliku u broju dugotrajnih afera. Kod žena je učestalost afera često povezana s time koliko su se razočarale u svome primarnom partneru, dok je muškarci daju veću važnost fizičkoj privlačnosti treće osobe. Dakle, žene su sklonije od muškaraca emocionalno se povezati s ljubavnikom, dok muškarci najčešće traže jednokratne, seksualne odnose (Fisher, 2016).

1.4. Osobine ličnosti

U ovom istraživanju fokus je na Goldbergovih (1990) velikih pet osobina ličnosti (ekstraverzija, ugodnost, savjesnost, emocionalna stabilnost i intelekt). Na kontinuumu ekstraverzije razlikuju se ekstroverti – društveni, površni u kontaktima, skloni zabavi i pričanju, te introverti – suzdržani pri čuvstvenoj ekspresiji, kontroliraju ponašanje, povučeni. Nadalje, ugodnost se očituje kao sklonost prosocijalnom ponašanju – osobe kod kojih je ova dimenzija izražena spremne su pomoći, blage su i iskrene. Dimenzija koja se odnosi na samokontrolu i prema cilju usmjereno ponašanje je savjesnost, zatim, emocionalna stabilnost označava stupanj psihološke prilagodbe, a intelekt uključuje sklonost raznolikosti, nezavisnosti u prosudbama i želju za novim spoznajama (Peabody i Goldberg, 1989). Većina istraživanja ukazuje na prediktivnu vrijednost osobina ličnosti u predviđanju nevjernog ponašanja (npr. Buss i Shackelford, 1997; Orzeck i Lung, 2005; Shackelford i sur., 2008; van Zyl, 2021).

Znatan broj istraživanja sugerira da je veća vjerojatnost da će se u preljubništvo upustiti osobe koje ostvaruju niže rezultate na skalama ugone i savjesnosti (Buss i Shackelford, 1997; Shackelford i sur., 2008; van Zyl, 2021). Ako su partneri jednako

iskreni, savjesni, simpatični i tjeskobni, veća je vjerojatnost da će ostati vjerni. Ovi rezultati su potvrđeni kroskulturalno (Fisher, 2016) i ukazuju na važnost osobina oba člana para u domeni preljuba. Prema tome, razlika u društvenoj moći povezana je s nevjerom, dominantni partner se češće upušta u ljubavne afere sa sekundarnom osobom. Pojedinci koji sebe smatraju društveno poželjnijima od svojih partnera počine veći broj seksualnih prekršaja ubrzo nakon vjenčanja (Fisher, 2016). Nadalje, ekstraverzija je značajno povezana sa seksualnim varanjem. Ona se smatra pouzdanijim prediktorom u odnosu na ostale osobine ličnosti (Choy i Li, 2021). Barta i Kiene (2005) su proširili koncept istraživanja odnosa osobina ličnosti i preljuba tako da su uzeli u obzir i pozadinu koja se krije iza preljuba (primjerice, preljub učinjen zbog nedostatka pažnje). Utvrdili su da ekstraverzija predviđa nevjeru motiviranu nezadovoljstvom, dok neuroticizam predviđa nevjeru motiviranu zanemarivanjem i nevjeru motiviranu ljutnjom. Uz ekstraverziju, pozitivnu povezanost s vjerojatnošću preljuba ima i otvorenost prema iskustvu (van Zyl, 2021). Pojedinci koji su otvoreniji prema novim iskustvima obično su skloniji nevjeri, kao i oni manje savjesni (van Zyl, 2021). S druge strane, neuroticizam je najmanje pouzdan konstrukt u predviđanju preljubničkog ponašanja. Rezultati istraživanja su miješani i kontradiktorni. Primjerice, Barta i Kiene (2005) su utvrdili pozitivnu povezanost neuroticizma i nevjere, dok Selterman i suradnici (2017) nisu utvrdili značajnu povezanost ta dva konstrukta. Suprotno navedenom, Zyl (2021) je ukazao na negativnu povezanost neuroticizma i preljuba.

Osobine ličnosti i zadovoljstvo vezom mogu biti međusobno povezani. Barta i Kiene (2005) navode kako je nezadovoljstvo u braku u korelaciji s ekstraverzijom, posebice ukoliko se partneri međusobno razlikuju u stupnju ekstraverzije. Nadalje, karakteristike partnera značajno predviđaju bračno i seksualno nezadovoljstvo, ponajviše kada je partner nisko na dimenzijama ugodnosti i emocionalne stabilnosti te kad se razlikuje na dimenzijama otvorenosti prema iskustvu i ekstraverziji u odnosu na drugog partnera (Botwin i sur., 1997). Pojedinci koji su nisko na ugodnosti i emocionalnoj stabilnosti često su impulzivni i nepouzdan i što može biti jedan od izvora nezadovoljstva (Shackelford i sur., 2008). Iz navedenog je vidljiv značaj kompatibilnost osobina ličnosti između partnera.

1.5. Polazište

Preljub uglavnom ugrožava samopoštovanje, mentalno zdravlje i samopouzdanje prevarene osobe. Uz to narušava sliku o sebi i drugima, povjerenje u odnosima, a nerijetko

može dovesti i do fizičkog nasilja. Prema tome, Wilkinson i Dunlop (2020) navode da je nevjera jedan od problema u vezi na kojima je najteže raditi jer sa sobom nosi teške posljedice. Iz navedenog se može prepoznati važnost proučavanja ove pojave, kao i konstrukata koji su povezani s prijevarom. Stoga je cilj ovog istraživanja ispitati odnos osobina ličnosti i zadovoljstva vezom s namjerom nevjere na uzorku studenata.

2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE

Cilj ovog istraživanja ispitati odnos osobina ličnosti i zadovoljstva vezom s namjerom nevjere na uzorku studenata.

2.1. Problemi

1. Ispitati postoji li razlika u namjeri nevjere između muškaraca i žena.
2. Utvrditi povezanost kvalitete veze i osobina ličnosti s namjerom nevjere.
3. Ispitati postoji li povezanost osobina ličnosti i procjene kvalitete veze.

2.2. Hipoteze

1. S obzirom na rezultate dosadašnjih istraživanja, pretpostavlja se da će muškarci biti skloniji nevjeri u odnosu na žene.
2. S obzirom da je kvaliteta veze jedan od najznačajnijih korelata nevjere, očekuje se da će pojedinci nižeg zadovoljstva vezom biti skloniji nevjeri. Dodatno se pretpostavlja da će ekstraverzija, intelekt i neuroticizam biti pozitivno povezani s namjerom nevjere, a ugodnost i savjesnost negativno povezani.
3. Očekuje se da će ekstraverzija biti negativno povezana, a ugodnost, savjesnost, emocionalna stabilnost i intelekt pozitivno povezani s procjenom kvalitete veze.

3. METODA

3.1. Sudionici

Uzorak se sastojao od 118 sudionika (87 žena i 31 muškarac) prosječne dobi od 21.26 godinu ($M=21.26$, $SD=1.3$), raspona od 19 do 26 godina. 52% sudionika je bilo u vezi za vrijeme provođenja istraživanja, a prosječno trajanje veze je 25.09 mjeseci ($M=25.09$, $SD=20.35$), s tim da se raspon trajanja veze proteže od 1 do 72 mjeseca. Studenti su dominantno bili sa smjera kroatistike (19%), ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (18%), psihologije i nautike (po 14%). U manjoj mjeri zastupljeni su smjerovi arheologija, ekonomija, brodstrojarstvo, ekologija, itd. Uzorak su uglavnom činili

studenti Sveučilišta u Zadru (93%), no još su sudjelovali studenti iz Mostara (3%), Splita (2%) i Zagreba (2%). Nadalje 63% sudionika je izjavilo da nije bilo prevareno, 17% njih je izabralo odgovor „ne znam“ i isto toliko je izvijestilo da je bilo prevareno, a 3% sudionika se nije izjasnilo o prevari. 92% sudionika je izjavilo da nikada nisu prevarili svoga partnera, a 4% sudionika je priznalo da su varali te se 4% nije izjasnilo. 53% sudionika je izvijestilo o redovnom viđanju s partnerom (svaki dan ili jednom tjedno), 9% njih se viđa nešto rjeđe (jednom u dva tjedna/jednom mjesečno/manje od jednom mjesečno), a 38% njih se nije izjasnilo.

84% roditelja sudionika istraživanja je bilo u braku, 13% razvedenih, 2% udovci/udovice i 1% je živjelo u izvanbračnoj zajednici. 76% sudionika je izvijestilo da su im materijalne prilike izrazito dobre ili dobre, 22% osrednje i 2% da su loše.

3.2. Mjerni instrumenti

3.2.1. *Upitnik sociodemografskih podataka*

Od sudionika se tražilo da daju podatke o spolu, dobi, godini studija, studijskom usmjerenju, mjestu studiranja, jesu li u vezi ili ne. Zatim su trebali izvijestiti o trajanju trenutne (ukoliko su bili u vezi za vrijeme istraživanja) ili posljednje veze u kojoj su bili (ukoliko nisu bili u vezi u trenutku provedbe istraživanja), jesu li prevareni i jesu li oni prevarili partnera, koliko se često viđaju s partnerom te su zatraženi podaci o bračnom statusu roditelja i materijalnim prilikama.

3.2.2. *Upitnik ličnosti IPIP 50S (Mlačić i Goldberg, 2007)*

IPIP 50S hrvatska inačica skraćene *International Personality Item Pool* skale. Utvrđena mu je stabilna peterofaktorska struktura s visokom pouzdanosti na svakoj od pojedinih pet podskala. Podskale su Ekstraverzija (npr., „Unosim živost u neku zabavu“), Ugodnost („Zanimaju me drugi ljudi“), Savjesnost („Uvijek sam spreman/na“), Emocionalna stabilnost („Lako podliježem stresu.“) i Intelekt („Imam bogat rječnik“), a sastoji se od ukupno 50 tvrdnji, odnosno 10 za svaku podskalu. Sudionici *IPIP 50S* popunjavaju na skali procjene od 5 stupnjeva (od potpuno netočno do potpuno točno) s time da postoje i čestice koje idu u negativnom smjeru te se one boduju obratno. U ovom istraživanju utvrđene su visoke pouzdanosti pojedinih subskala: ekstraverzija ($\alpha=.87$), ugodnost ($\alpha=.83$), savjesnost ($\alpha=.81$), emocionalna stabilnost ($\alpha=.87$) i intelekt ($\alpha=.81$) (*Tablica 1*).

3.2.3. *Skala namjera nevjere (ITIS) (Jones i sur., 2011, preuzeto iz Rimanić, 2019)*

Skala se sastoji od 7 čestica koje mjere namjeru preljubničkog ponašanja. Utvrđena je jednofaktorska struktura. *ITIS* je upitnik za samoprocjenu s odgovorima u rasponu od -3 (nimalo vjerojatno) do +3 (vrlo vjerojatno). Treća čestica („Koliko je vjerojatno da ćete reći partneru/partnerici da ste bili nevjerni?“) se boduje obrnuto, a ukupni rezultat formira se računanjem sume ili aritmetičke sredine rezultata postignutih na pojedinim česticama. Veći rezultat ukazuje na veću namjeru nevjere. Primjeri čestica koje se nalaze u upitniku su „Koliko je vjerojatno da ćete biti nevjerni svom partneru/partnerici, ako mislite da nećete biti uhvaćeni?“ ili „Koliko je vjerojatno da ćete od atraktivne osobe koju ste upoznali skrivati da ste u vezi?“. U ovom istraživanju skala je pokazala nešto nižu pouzdanost unutarnje konzistencije gdje Cronbach alpha iznosi .65.

3.2.4. Skala procjene kvalitete veze (Šunjić i Penezić, 2014)

Autor izvorne skale je Hendrick (1981; prema Šunjić i Penezić, 2014), no istu su preveli i adaptirali Šunjić i Penezić (2014). Prva verzija skale sadržavala je 5 čestica, ali kasnije je proširena s još dvije te je adaptirana da je primjenjiva na širi spektar odnosa (homoseksualni, ljubavni, romantični, prijateljski...). Konačna verzija se sastoji od 7 čestica, a primjeri čestica su „Koliko je dobra Vaša veza u usporedbi s većinom veza?“ i „Koliko dobro Vaš partner/ica zadovoljava Vaše potrebe?“. Odgovara se na skali od 1 (najmanje zadovoljstvo) do 5 (najveće zadovoljstvo). Ukupan rezultat je suma ili uprosječna vrijednost rezultata na svakoj čestici, s tim da se četvrta („Koliko često poželite da se ne nalazite u ovoj vezi?“) i sedma („Koliko problema ima u Vašoj vezi?“) čestica kodiraju obrnuto. Veći rezultata označava veće zadovoljstvo vezom. Ovim istraživanjem je potvrđena visoka pouzdanost unutarnje konzistencije ($\alpha = .91$).

3.3. Postupak

Istraživanje se provelo na prigodnom studentskom uzorku, a prikupljanje podataka se odvijalo tijekom travnja i svibnja 2023. godine. Korištena je metoda papir-olovka, a sudionici su upitnik uglavnom ispunjavali u predavaonicama prije ili nakon predavanja s matičnog odjela – ovisno o dogovoru s profesorima koji su omogućili prikupljanje sudionika na njihovom satu. Prije podjele upitnika, svim ispitanicima je rečena svrha istraživanja, naglašena dobrovoljnost sudjelovanja i mogućnost odustajanja u bilo kojem trenutku te osigurana anonimnost. Osim toga, svi sudionici su zamoljeni da odgovaraju što iskrenije. Nakon toga su (najčešće) grupno ispunjavali upitnik uz prisutnost ispitivača. Dodatno, ispitanicima je bilo napomenuto da, ukoliko trenutno nisu u vezi, procjenjuju

svoju prethodnu vezu. Ispunjavanje upitnika je u prosjeku trajalo 15 minuta. Istraživanje je provedeno uz odobrenje Etičkog povjerenstva Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru.

4. REZULTATI

Kako bi se odgovorilo na postavljene istraživačke probleme, prije provedbe statističke analize, izračunati su deskriptivni parametri za predstavljene konstrukte, koeficijent asimetričnosti i spljoštenosti te Kolmogorov-Smirnov test za testiranje normalnosti distribucije podataka. Za provjeru pouzdanosti unutarnje konzistencije korištenih mjernih instrumenata izračunat je Cronbach alpha (*Tablica 1*).

Tablica 1 Prikaz deskriptivnih podataka, rezultata K-S testa, koeficijent asimetričnosti i spljoštenosti te pouzdanost ($N=118$).

Varijabla	<i>M</i>	<i>SD</i>	Ostvaren i raspon	Asimetričnost (S.E.)	Spljoštenost (S.E.)	K-S d	α
Ekstraverzija	34.07	7.21	14-48	-0.25 (0.22)	-0.35 (0.43)	0.06	.87
Ugodnost	39.59	5.82	24-50	-0.64 (0.22)	0.22 (0.43)	0.12*	.83
Savjesnost	38.09	6.16	20-49	-0.41 (0.22)	-0.27 (0.43)	0.09	.81
Emocionalna stabilnost	30.37	7.17	13-49	0.13 (0.22)	-0.25 (0.43)	0.07	.87
Intelekt	36.85	5.37	18-49	-0.06 (0.22)	0.56 (0.43)	0.08	.81
Namjera nevjere	-14.93	6.16	-21-15	1.69 (0.22)	4.20 (0.44)	0.19***	.65
Kvaliteta veze	27.25	6.27	11-35	-0.63 (0.23)	-0.37 (0.45)	0.12*	.91

Legenda: S.E. – standardna pogreška, * $p < .10$, *** $p < .01$

Rezultati Kolmogorov-Smirovljevog testa (K-S) ukazuju da se distribucija podataka sa skala ugodnost, namjere nevjere i kvalitete veze značajno razlikuje od normalne. Kline (2011) navodi da su ta odstupanja prihvatljiva ukoliko je indeks asimetričnosti u rasponu od ± 3 , a indeks spljoštenosti ± 10 . S obzirom da sve varijable zadovoljavaju taj kriterij, u slijedećim analizama će se koristiti parametrijska statistika. Sve varijable, osim namjere nevjere, pokazuju dobru pouzdanost unutrašnje konzistencije (*Tablica 1*). Nadalje, Levenov test je ukazao da varijance namjere nevjere između muškaraca i žena nisu

homogene ($F=10.85$, $df=1/116$, $p<.01$), stoga je u testiranju razlike među tim grupama korišten Welch t-test (*Tablica 2*).

Tablica 2 Prikaz rezultata testiranja razlike Welch t-testom između žena i muškaraca u namjeri nevjere ($N=118$).

Varijabla		<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	Welch t-test	<i>df</i>	<i>p</i>
Namjera nevjere	Žene	87	-16,42	4,65	-3.66	37.56	.00
	Muškarci	31	-10,87	7,95			

Utvrđena je statistički značajna razlika između muškaraca i žena u namjeri preljuba. Muškarci su postizali više rezultate na skali namjere nevjere u odnosu na žene. Rezultati su prikazani u *Tablici 2*.

Nadalje, izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije kako bi se utvrdila povezanost osobina ličnosti, kvalitete veze i namjere nevjere, a rezultati su vidljivi u *Tablici 3*.

Tablica 3 Prikaz Pearsonovih koeficijenata korelacije između osobina ličnosti, kvalitete veze i namjere nevjere ($N=118$).

Varijabla	Namjera nevjere	Kvaliteta veze
Ekstraverzija	-.05	.12
Ugodnost	-.18	.10
Savjesnost	-.27*	.29*
Emocionalna stabilnost	-.10	.17
Intelekt	-.14	.14
Kvaliteta veze	-.42*	-

Legenda: * $p<.05$

Izračunom Pearsonovog koeficijenta korelacije pronađena umjerena negativna korelacija između procjene kvalitete veze i namjere nevjere. Sudionici koji su svoju vezu procijenili manje kvalitetnom, u prosjeku postižu viši rezultat na skali namjere nevjere. Nadalje, je utvrđena je i statistički značajna niska negativna povezanost između namjere nevjere i savjesnosti. Ispitanici koji su postigli viši rezultat u namjeri preljuba, u prosjeku su postizali niži rezultat na skali savjesnosti. Za razliku od ovih korelacija, povezanost ekstraverzije, ugodnosti, emocionalne stabilnosti i intelekta s namjerom preljuba nije

statistički značajna. Također je utvrđena statistički značajna pozitivna niska povezanost savjesnosti s procijenjenom kvalitetom veze. Sudionici koji su ostvarili viši rezultat na skali savjesnosti, izvijestili su o višoj kvaliteti veze. Korelacije ostalih osobina ličnosti i kvalitete veze nisu statistički značajne (*Tablica 3*).

5. RASPRAVA

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos osobina ličnosti, kvalitete veze s namjerom preljuba na uzorku studenata.

Prvi problem bio je ispitati postoji li razlika u namjeri preljuba između muškaraca i žena. U mnogim istraživanjima utvrđena je razlika u čestini i vrsti preljuba među spolom. Muškarci su općenito skloniji preljubu od žena, a ta razlika je najveća kada je u pitanju seksualna afera bez emocionalne uključenosti (Atkins i sur., 2001; Blow i Hartnett, 2005; Hackathorn i Ashdown, 2020). U ovom istraživanju se očekivao isti smjer razlikovanja te je to očekivanje potvrđeno. Muškarci su postizali više rezultate na skali namjere nevjere u usporedbi sa ženama. Dobiveni rezultati se uklapaju u prethodna istraživanja. Objašnjenja za ove nalaze mogu se pronaći već u evolucijskim postavkama. Muškarci ne moraju ulagati dodatni trud u reprodukciju za razliku od žena (trudnoća, dojenje). Drugim riječima, muškarci mogu osigurati širenje svojih gena s više žena bez ulaganja puno resursa, pa su evoluirali da budu manje izbirljivi oko seksualnih partnera (Choy i Li, 2021). Samim time, žele i veći broj partnera tijekom života (Buss i Schmitt, 1993) te su više seksualno motivirani u odnosu na žene (Selterman i sur., 2017). Suprotno tome, žene preferiraju kvalitetu nad kvantitetom, te je manje vjerojatno da će se upustiti u kratkoročne veze (Brand i sur., 2007). Nadalje, dugo kroz povijest na snazi su bila dvostruka mjerila preljuba u tradicionalnim istočnjačkim i europskim društvima. Od udanih žena se očekivalo da budu vjerne svome mužu i da im on bude jedini partner cijeli život. S druge strane, muškarcima je seks s prostitutkama, udovicama i služavkama bio dozvoljen. Njih se smatralo preljubnicima isključivo ukoliko spavaju s udanom ženom. Na to se gledalo kao na ugrožavanje drugog muškarca i neprijateljsko ponašanje (Perel, 2021). Može se reći da su se neki dvostruki standardi održali i do danas, na primjer, oštrije osuđivanje nevjere žene u odnosu na nevjernog muškarca (Porter, 2022). Zanimljiv podatak iz istraživanja (Van den Eijnden i sur., 2000) pokazuje da žene koje su se često upuštale u preljubnički seks smatrale su da malo drugih žena to radi, dok su muškarci koji su se često upuštali u

nevjeru mislili da je to činilo mnogo muškaraca. Točnije potvrdili su pretpostavku o stigmatizaciji u uzorku žena, a hipotezu o opravdanju među muškarcima. Drugim riječima, muškarci koji varaju smatraju da je njihovo ponašanje prilično uobičajeno (hipoteza opravdanja), dok žene preljubnice smatraju da je njihovo ponašanje prilično rijetko (hipoteza stigmatizacije). Iz svega navedenog da se zaključiti da su neke postavke evolucijskih teorija i socijalna očekivanja obilježile žene čak do danas.

Dodatno, pri objašnjavanju dobivenih rezultata treba uzeti u obzir sadržaj korištene skale za ispitivanje namjere nevjere – ITIS (preuzeto iz Rimanić, 2019). Može se reći da većina čestica ukazuje na kratkotrajan odnos. Primjerice čestica „Koliko je vjerojatno da ćete od atraktivne osobe koju ste upoznali skrivati da ste u vezi?“ upućuje na kratkotrajnu aferu pod pretpostavkom da se od dugoročnih ljubavnika uglavnom ne skriva imanje primarnog partnera. S obzirom da muškarci češće maštaju o kratkotrajnim aferama i češće se upuštaju u iste, posebno kada nije u pitanju emocionalna uključenost (Choy i Li, 2021), može se reći da je skala više prilagođena "muškom" tipu varanja te da zato oni postižu viši rezultat u odnosu na žene. Odnosno, žene su sklonije upuštati se u nevjeru koja nije samo seksualna, već je i prožeta emocionalnom povezanošću, što nije obuhvaćeno ovom skalom.

Drugi problem bio je utvrditi povezanost kvalitete veze i osobina ličnosti s namjerom nevjere. Očekivalo se da će pojedinci koji su vezu procijenili manje kvalitetnom imati veću namjeru preljuba u odnosu na pojedince s višom kvalitetom veze. Dobiveni rezultati su u skladu s postavljenom hipotezom i s nalazima prethodnih istraživanja (Choy i Li, 2021; Maftai i sur., 2022; Mark i sur., 2011). Opravdano se smatra da niska kvaliteta veze stvara put za preljub (Fisher, 2016), a moguće je da niska kvaliteta veze proizlazi iz više razloga. Jedan od njih je stupanj u kojem primarni partner zadovoljava potrebe pojedinca. Primjerice, jedan član dijade voli izlaske, a drugi ostajanje kući uz televizor te tako može doći do nezadovoljstva kod obje strane. Jedan od njih može više biti izložen drugim ljudima, posebno ako pojedinac koji voli zabave izlazi bez partnera, i stvoriti više prilika za preljub koje mogu biti iskorištene zbog smanjenog zadovoljstva. Ukratko, kada pojedinac smatra da partner ne ispunjava njihove potrebe, kada osjeća da je seksualni život nedostatan i da ne dobiva podršku od svog partnera, veća je vjerojatnost da će potražiti utjehu negdje drugdje i tako se upustiti u preljub ili ga barem zamišljati (Fisher, 2016). Rezultati se također mogu objasniti i Rusboltinom (1983) teorijom ulaganja koja tvrdi da uložena psihološka privrženost i motivacija u vezi čine trajnu predanost. Ona također navodi da su pojedinci vjerniji kada su visoko zadovoljni partnerskim odnosom. Dakle, pojedinci koji više ulažu u vezu, čine ju kvalitetnijom pa su njome i zadovoljniji. Iz toga se

može zaključiti da nemaju potrebu tražiti ispunjenje u drugim ljudima, ali i da imaju puno za izgubiti ukoliko ugroze dobrobit veze nečim kao što je preljub.

Dodatno, očekivalo se da će ekstraverzija, intelekt i neuroticizam biti pozitivno povezani s namjerom preljuba, a ugodnost i savjesnost negativno povezani, no dobiveni rezultati djelomično podržavaju postavljenu hipotezu. Utvrđena je značajna negativna povezanost između savjesnosti i namjere nevjere, dok ostale varijable nisu pokazale značajnu povezanost. Također, kod ispitivanog odnosa osobina ličnosti i kvalitete veze očekivalo se da će ekstraverzija biti negativno povezana, a ugodnost, savjesnost, emocionalna stabilnost i intelekt pozitivno povezani s procjenom kvalitete veze. I ova je hipoteza samo djelomično podržana dobivenim rezultatima. Utvrđena je pozitivna korelacija savjesnosti i procjene kvalitete veze. Drugim riječima savjesniji pojedinci svoju vezu procjenjuju više kvalitetnom u odnosu na manje savjesne osobe. Iako se dosad ekstraverzija smatrala pouzdanijim korelatom preljuba u usporedbi s ostalim osobinama ličnosti (Choy i Li, 2021), u ovom istraživanju jedino je savjesnost pokazala značajnost. Takav nalaz može se objasniti karakteristikama koje imaju savjesniji pojedinci, dok ostale osobine mogu ovisiti o kompatibilnosti s partnerom. Pojedince koji su visoko na dimenziji savjesnosti obilježava posvećenost i usmjerenost prema cilju te samokontrola (Peabody i Goldberg, 1989). Dosadašnja istraživanja (Buss i Shackelford, 1997; Shackelford i sur., 2008; van Zyl, 2021) pokazala su iste rezultate za savjesnost – ljudi koji su nisko na savjesnosti često su impulzivni, što može utjecati na donošenje odluke o varanju partnera, i nepouzdana, što pridonosi smanjenom zadovoljstvu vezom. Selterman i suradnici (2017) uočili su da su manje savjesni pojedinci češće izvještavali o nevjeri motiviranoj situacijskim silama. Taj se rezultat može povezati s impulzivnošću. Suprotno tome, da se pretpostaviti da su savjesnije osobe usmjerenije na održavanje veze, da ulažu više vremena u nju te da brigu o kvaliteti veze shvaćaju kao odgovornost, stoga su i zadovoljniji njome. Također, može se pretpostaviti da su savjesnije osobe sklonije odoljeti iskušenju ukoliko se nađu u prilici prevariti partnera za razliku od manje savjesnih osoba. Među ostalim osobinama ličnosti i različitim motivacijama za nevjeru, Barta i Kiene (2005) utvrdili su da je ekstraverzija povezana s nevjerom koja je motivirana nezadovoljstvom i niskom kvalitetom veze, neuroticizam je povezan s nevjerom motiviranom zanemarivanjem. Dodatno su pronašli povezanost nedostatka slaganja i nevjere koja proizlazi iz ljutnje. Ukratko, savjesnost nije samo privlačna kvaliteta kod partnera, već je i neophodna za funkcioniranje zdrave veze (Mahambrey, 2020).

Neznačajna povezanost ostalih osobina ličnosti (ekstraverzija, ugodnost, emocionalna stabilnost i intelekt) s namjerom preljuba i kvalitetom veze može se objasniti specifičnosti provođenja ovog istraživanja. Naime, većina istraživanja (npr., Buss, 1991; Orzeck i Lung, 2005; Urooj i sur., 2015) je provedena na uzorku odraslih ljudi, većeg dobnog raspona, za koje je moguće da imaju više seksualnog iskustva, ali i prilika u kojima mogu prevariti partnera (npr., radno mjesto, poslovna putovanja i slično) (Fisher, 2016). Međutim, uzorak u ovom istraživanju su činili studenti preddiplomskog studija te je moguće da se njihovo životno iskustvo razlikuje od uzoraka iz prethodnih istraživanja. Također, moguće je da su iz istog razloga utvrđene korelacije poprilično niske. Uz navedeno, neka istraživanja (Buss i Shackelford, 1997; Mahambrey, 2020; Orzeck i Lung, 2005) pokazuju da su osobine ličnosti bitne u kontekstu osobina ličnosti partnera – privlače li se sličnosti ili suprotnosti? Istraživanje koje su proveli Orzeck i Lung (2005) je pokazalo da se preljubnici mogu doživljavati kao osobe s jačim intelektom i većom kreativnošću u usporedbi s vlastitim partnerima. To ih navodi da traže partnere koji bi im potencijalno bili prikladniji par. Isto vrijedi za razlike u ostalim osobinama ličnosti. U ovom istraživanju su uzete samoprocjene jednog člana dijade, stoga se nije mogla usporediti kompatibilnost osobina ličnosti s drugim članom. Prema tome, moguće je da je neka osobina ličnosti, na primjer ekstraverzija, pozitivno povezana s namjerom preljuba ukoliko je jedan partner introvert, a drugi ekstrovert ili pozitivno povezana s procijenjenom kvalitetom veze ukoliko su oba partnera na približno istom dijelu kontinuuma te dimenzije ličnosti. Nadalje, možda je emocionalna stabilnost obilježje koje ima veću vrijednost kod partnera – istraživanja pokazuju da pojedinci s visoko neurotičnim partnerima imaju veću vjerojatnost upuštanja u nevjeru u usporedbi s onima koji imaju emocionalno stabilne partnere (Buss i Shackelford, 1997).

5.1. Završna razmatranja

Pri interpretaciji i generalizaciji podataka ovog istraživanja treba biti oprezan iz više razloga. Kao prvo, ciljani uzorak su bili studenti općenito, ali postignuti uzorak se uglavnom sastoji od studenata prijediplomskog studija. Nadalje, omjer žena i muškaraca u uzorku nije ni približno jednak, žene su bile znatno više zastupljene u odnosu na muškarce, što također utječe na reprezentativnost uzorka. Dodatno, mogućnost generalizacije je ograničena na studente, a ne na široku populaciju mlađih odraslih osoba. Također treba imati na umu da se preljub u većini kultura smatra nemoralnim činom (Porter, 2022), stoga

je moguće da su sudionici davali socijalno poželjne odgovore iako im je osigurana anonimnost i zaštita podataka.

Također, poznato je da podudarnost u osobinama ličnosti oba partnera može biti povezana s namjerom preljuba (Orzeck i Lung, 2005), odnosno ne postoje univerzalne osobine ličnosti preljubnika, tako bi u budućim istraživanjima bilo dobro uzeti samoprocjene oba člana para kako bi se dobio podatak o sličnosti/različitosti osobina kod partnera te ona usporedio s namjerom preljuba.

6. ZAKLJUČCI

1. Utvrđena je statistički značajna razlika u namjeri nevjere između muškaraca i žena. Muškarci su postizali viši rezultat na skali namjere nevjere u odnosu na žene.

2. Utvrđena je statistički značajna niska pozitivna povezanost savjesnosti i kvalitete veze. Sudionici koji su izvijestili o višoj kvaliteti veze su ostvarili više rezultate na skali ugodnosti. No, nije utvrđena statistički značajna povezanost između kvalitete veze i ekstraverzije, ugodnosti, emocionalne stabilnosti i intelekta. Dodatno, utvrđena je statistički značajna niska negativna korelacija između namjere nevjere i savjesnosti. Ispitanici koji su postigli viši rezultat u namjeri preljuba, u prosjeku su postizali niži rezultat na skali savjesnosti. Ekstraverzija, ugodnost, emocionalna stabilnost i intelekt nisu značajno povezani s namjerom preljuba.

3. Utvrđena je statistički značajna umjerena negativna povezanost između subjektivne procjene kvalitete veze i namjera preljuba. Sudionici koji su izvijestili o nižoj kvaliteti veze, postigli su viši rezultat na skali namjera preljuba.

7. LITERATURA

- Atkins, D. C., Baucom, D. H. i Jacobson, N. S. (2001). Understanding infidelity: Correlates in a national random sample. *Journal of Family Psychology*, 15(4), 735–749. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.15.4.735>
- Barta, W. D. i Kiene, S. M. (2005). Motivations for infidelity in heterosexual dating couples: The roles of gender, personality differences, and sociosexual orientation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(3), 339–360. <https://doi.org/10.1177/0265407505052440>
- Blow, A. J. i Hartnett, K. (2005). Infidelity in committed relationships II. A substantive review. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31(2), 217–233. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2005.tb01556.x>
- Botwin, M. D., Buss, D. M. i Shackelford, T. K. (1997). Personality and mate preferences: Five factors in mate selection and marital satisfaction. *Journal of Personality*, 65(1), 107–136. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1997.tb00531.x>
- Brand, R. J., Markey, C. M., Mills, A. i Hodges, S. D. (2007). Sex differences in self-reported infidelity and its correlates. *Sex Roles*, 57, 101–109. <https://doi.org/10.1007/s11199-007-9221-5>
- Brewer, G., Guothova, A. i Tsivilis, D. (2023). “But it wasn't really cheating”: Dark Triad traits and perceptions of infidelity. *Personality and Individual Differences*, 202, 1–5. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111987>.
- Bullough, V. L. (1997). Medieval concepts of adultery. *Arthuriana*, 7(4), 5–15. <https://doi.org/10.1353/art.1997.0049>
- Buss, D. M. i Shackelford, T. K. (1997). Susceptibility to infidelity in the first year of marriage. *Journal of Research in Personality*, 31(2), 193–221. <https://doi.org/10.1006/jrpe.1997.2175>
- Buunk, B. (1980). Extramarital sex in the Netherlands: Motivations in social and marital context. *Alternative lifestyles*, 3(1), 11–39. <https://doi.org/10.1007/BF01083027>
- Choy, B. K. C. i Li, N. P. (2021). Factors that promote or predict infidelity. U A. D. Lykins (Ur.), *Encyclopedia of sexuality and gender* (1–12). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-59531-3_43-1

- DeGenova, M. K. i Rice, F. P. (2005). *Intimate relationships, marriages, and families* (6. izdanje). McGraw-Hill.
- DeMaris A. (2009). Distal and proximal influences on the risk of extramarital sex: a prospective study of longer duration marriages. *Journal of Sex Research*, 46(6), 597–607. <https://doi.org/10.1080/00224490902915993>
- Fincham, F. D. i May, R. W. (2017). Infidelity in romantic relationships. *Current Opinion in Psychology*, 13, 70-74. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.03.008>
- Fisher, H. E. (2016). *Anatomy of Love: A Natural History of Mating, Marriage, and Why We Stray*. NYC: Norton & Company
- French, J. E., Altgelt, E. E. i Meltzer, A. L. (2019). The implications of sociosexuality for marital satisfaction and dissolution. *Psychological Science*, 30(10), 1460–1472. <https://doi.org/10.1177/0956797619868997>
- Goldberg, L. R. (1990). An alternative" description of personality": the big-five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1216-1229 <https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.6.1216>
- Guitar, A. E., Geher, G., Kruger, D. J., Garcia, J. R., Fisher, M. L. i Fitzgerald, C. J. (2017). Defining and distinguishing sexual and emotional infidelity. *Current Psychology*, 36(3), 434–446. <https://doi.org/10.1007/s12144-016-9432-4>
- Hackathorn, J. A. i Ashdown, B. K. (2020). The webs we weave: Predicting infidelity motivations and extradyadic relationship satisfaction. *The Journal of Sex Research*, 58(2), 170-182. <https://doi.org/10.1080/00224499.2020.1746954>
- Hertlein, K. M. i Piercy, F. P. (2005). A theoretical framework for defining, understanding, and treating internet infidelity. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 4, 79–91. https://doi.org/10.1300/J398v04n01_04
- Jackman, M. (2015). Understanding the cheating heart: What determines infidelity intentions? *Sexuality and Culture*, 19(1), 72–84. <https://doi.org/10.1007/s12119-014-9248-z>
- Jones, D. N., Olderbak, S. G. i Figueredo, A. J. (2011). The intentions towards infidelity scale. U T. D. Fisher, C. M. Davis, W. L. Yarber i S. L. Davis (Ur.), *Handbook of sexuality-related measures* (3. izdanje, 251-253). Routledge.
- Kline, R.B. (2011). *Methodology in the Social Sciences: Principles and practice of structural equation modeling* (3. izdanje). Guilford Press

- Maftai, A., Solomon, A. M. i Holman, A. C. (2022). Predicting women's social media infidelity: Facebook addiction, relationship satisfaction, and moral disengagement. *Studia Psychologica*, 64(2), 173-187. <https://doi.org/10.31577/sp.2022.02.846>
- Mahambrey, M. (2020). Self-reported Big Five personality traits of individuals who have experienced partner infidelity. *Personal Relationships*, 27(2), 274-302. <https://doi.org/10.1111/per.12315>
- Mark, K. P., Janssen, E. i Milhausen, R. R. (2011). Infidelity in heterosexual couples: Demographic, interpersonal, and personality-related predictors of extradyadic sex. *Archives of Sexual Behavior*, 40(5), 971-982. <https://doi.org/10.1007/s10508-011-9771-z>
- Martins, A., Pereira, M., Andrade, R., Dattilio, F. M., Narciso, I. i Canavarro, M. C. (2016). Infidelity in dating relationships: Gender-specific correlates of face-to-face and online extradyadic involvement. *Archives of Sexual Behavior*, 45(1), 193-205. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0576-3>
- Mlačić, B. i Goldberg, L. R. (2007). An analysis of a cross-cultural personality inventory: the IPIP Big-Five factor markers in Croatia. *Journal of Personality Assessment*, 88(2), 168-177. <https://doi.org/10.1080/00223890701267993>
- Octaviana, B. N. i Abraham, J. (2018). Tolerance for emotional internet infidelity and it correlate with relationship flourishing. *International Journal of Electrical and Computer Engineering*, 8(5), 3158-3168. <https://doi.org/10.11591/ijece.v8i5.pp.3158-3168>
- Orzeck, T. i Lung, E. (2005). Big-five personality differences of cheaters and non-cheaters. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*, 24(4), 274-286. <https://doi.org/10.1007/s12144-005-1028-3>
- Peabody, D. i Goldberg, L. R. (1989). Some determinants of factor structures from personality-trait descriptors. *Journal of personality and social psychology*, 57(3), 552-567. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.57.3.552>
- Perel, E. (2021). *Preljub. Kako preživjeti nevjeru?* Vorto Palabra.
- Porter, T. (2022). *Personality traits and forgiveness after infidelity* [Doktorska disertacija, Liberty University]. Liberty University. <https://bit.ly/3GPrPqF>
- Rimanić, A. (2019). *Socijalna atribucija nevjere* [Diplomski rad, Sveučilište u Rijeci]. Repozitorij Sveučilišta u Rijeci, Filozofski fakultet. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:424445>

- Rodrigues, D., Lopes, D. i Pereira, M. (2016). "We agree and now everything goes my way": Consensual sexual nonmonogamy, extradyadic sex, and relationship satisfaction. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 19(6), 373–379. <https://doi.org/10.1089/cyber.2016.0114>
- Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 101–117. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.45.1.101>
- Saslow, L. R., Muise, A., Impett, E. A. i Dubin, M. (2013). Can you see how happy we are? Facebook images and relationship satisfaction. *Social Psychological and Personality Science*, 4(4), 411–418. <https://doi.org/10.1177/1948550612460059>
- Selterman, D., Garcia, J. R. i Tsapelas, I. (2017). Motivations for extradyadic infidelity revisited. *The Journal of Sex Research*, 1-14. <https://doi.org/10.1080/00224499.2017.1393494>
- Shackelford, T. K., Besser, A. i Goetz, A. T. (2008). Personality, marital satisfaction, and probability of marital infidelity. *Individual Differences Research*, 6(1), 13–25. <http://bit.ly/3OPdoW0>
- Šunjić, M. i Penezić, Z. (2014). Skala procjene kvalitete veze. U V. Čubela-Adorić, Z. Penezić, A. Proroković i I. Tucak Junaković (Ur.). *Zbirka psihologijskih skala i upitnika – svezak 7* (29-33). Sveučilište u Zadru.
- Urooj, A., Haque, A. i Anjum, G. (2015). Perception of emotional and sexual infidelity among married men and women. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 30(2), 421-439. <https://bit.ly/3ktATsM>
- van den Eijnden, R. J. J. M., Buunk, B. P. i Bosveld, W. (2000). Feeling similar or feeling unique: how men and women perceive their own sexual behaviors. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(12), 1540–1549. <https://doi.org/10.1177/01461672002612008>
- van Zyl, C. J. J. (2021). The five factor model and infidelity: Beyond the broad domains. *Personality and Individual Differences*, 172, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110553>
- Vossler, A. (2016). Internet infidelity 10 years on. *The Family Journal*, 24(4), 359–366. <https://doi.org/10.1177/1066480716663191>

- Vossler, A. i Moller, N. P. (2019). Internet affairs: partners' perceptions and experiences of internet infidelity. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 46(1), 67–77. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2019.1654577>
- Weiser, D. A., Niehuis, S., Flora, J., Punyanunt-Carter, N. M., Arias, V. S. i Baird, H. R. (2018). Swiping right: Sociosexuality, intentions to engage in infidelity, and infidelity experiences on Tinder. *Personality and Individual Differences* 133, 29–33. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.10.025>
- Weiser, D. A., Niehuis, S., Flora, J., Punyanunt-Carter, N. M., Arias, V. S. i Baird, H. R. (2018). Swiping right: Sociosexuality, intentions to engage in infidelity, and infidelity experiences on Tinder. *Personality and Individual Differences* 133, 29–33. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.10.025>
- Wilkinson, D. E. i Dunlop, W. L. (2020). Both sides of the story: Narratives of romantic infidelity. *Personal Relationship*, 28(1), 121-147. <https://doi.org/10.1111/per.12355>